

Nr 486

Av herrar Arvidson och Wahlund, om statsbidrag till Viggbyholmsskolan.

(Lika lydande med motion nr 405 i Första kammaren)

Enligt vad som framgår av årets statsverksproposition (bil. 10 sid. 217 och 220) har departementschefen ej funnit möjligt genomföra skolöverstyrelsens förslag att under anslaget Bidrag till vissa privatläroverk inordna bland andra Viggbyholmsskolan och ej heller inräknat bidrag till Viggbyholmsskolans realskola. Vi anser en omedelbar ökning av statens stöd åt denna läroanstalt vara väl motiverad och vill anföra följande.

Viggbyholmsskolan, som är belägen i Täby köping, Stockholms län, grundades år 1928. Skolan är ett internat med bottenkola, realskola samt allmänt gymnasium och treårig teknisk linje byggande på realexamen eller motsvarande skolunderbyggnad. Skolan ger även undervisning åt dagelever från Täby köping och angränsande kommuner. Under 40-talet omfattade skolan nioårig »enhetsskola», treårig teknisk linje och fyraårigt allmänt gymnasium. Det senare ställdes genom kungl. beslut av den 21 maj 1948 under skolöverstyrelsens inseende från och med läsåret 1948/49. Skolans rektor erhöll rätt att anordna studentexamen med skolans elever från och med vårterminen 1951. Som följd av att den nioåriga skolan icke kunde stå under skolöverstyrelsens inseende, företogs under 1950-talets första hälft en övergång till femårig realskola, varvid man dock försökte bevara så mycket som möjligt av den nioåriga skolans fördelar. 1958 beslöts övergång till treårig realskola för att förbereda övergång till enhetsskola så snart en sådan kunde existera under skolöverstyrelsens inseende och erhålla statsbidrag. Frågan om övergång från realskola till grundskolans högstadium vilar nu i avvaktan på riksdagens beslut 1962 om de privata internatskolornas ställning vid generell övergång till nioårig grundskola. Den treåriga realskolan ställdes under skolöverstyrelsens överinseende vid årsskiftet 1959/60, och skolans rektor erhöll rätt att anordna realexamen med skolans elever från och med vårterminen 1961. På grund av stora ekonomiska svårigheter tvingades man under 50-talets senare hälft att gradvis avveckla enhetsskolans låg- och mellanstadium.

Elevantalet i gymnasiet har stigit från 35 läsåret 1948/49 till ca 240 innevarande läsår och är därmed större än i något annat internatläroverk. Även skolans samlade elevantal har visat en mycket stark tillväxt och är i dag ca 490. Viggbyholmsskolan är därmed i fråga om elevantalet landets

största internatskola. Internatelevernas antal är ca 260, fördelade på 14 elevhem.

Parallellt med skolans ovannämnda starka tillväxt har en renovering av undervisningslokaler och elevhem samt nybyggnad av vissa lokaler ägt rum. Utgifterna för sådana arbeten uppgick under läsåren 1959/60 och 1960/61 till ca 830 000 kronor. Statsbidrag har icke utgått till byggnation eller reparationer, utan arbetena har måste finansieras med lån upp till 80 % av kostnaderna. Samtidigt har lärarnas lönevillkor förbättrats så att de numera i alla avseenden förutom pensionsförmån och möjlighet till tjänstledighet med B-avdrag helt motsvarar villkoren vid allmänna läroverk.

De stora kostnader som sålunda har förbundits med den materiella upp- rustningen och med förbättringen av lärarnas anställningsvillkor har med- fört att nödiga avskrivningar av fastigheter och inventarier icke kunnat göras. Dessutom har skolan genom ovannämnda stora lån ådragit sig starkt höjda amorterings- och räntekostnader i framtiden. Slutligen bör nämnas att bokföringsmässiga förluster har kunnat förhindras endast genom att internatavgifterna år för år har höjts till belopp som i dag är av sådan stor- lek, att de direkt hindrar vistelse vid skolan för många barn, som är i starkt behov av internatplacering.

Viggbyholmsskolan intar i flera avseenden en särställning bland landets skolor:

a) Internatet präglas av små elevhem och relativt stor internatpersonal inkluderande psykolog eller kurator. Härigenom söker man tillförsäkra in- ternateleverna bästa möjliga vård och den trygghetskänsla, som följer med ett verkligt hem.

b) Viggbyholmsskolan är visserligen en skola för vanliga barn och ung- domar, men skolan har tagit hand om ett stort antal elever med anpass- ningssvårigheter från olika delar av landet: barn från skilsmäsohem, för- äldralösa barn och barn som av andra sociala och medicinska skäl behöver vård utanför hemmet. Viggbyholmsskolan har åtagit sig en större uppgift på detta område än andra examensberättigade skolor.

c) De senaste tre åren har en stark ökning av antalet utländska stu- derande ägt rum (från tre år 1959 till 25 år 1962). Goda förutsättningar torde finnas för att denna ökning skall fortsätta. Skolans styrelse har gjort framställning om att från hösten 1962 få inrätta en internationell gymnasie- linje vid Viggbyholmsskolan, vilken skulle erbjuda fullständig gymnasie- undervisning på *engelska* i gymnasiets två till tre högsta ringar. Anord- ningen avser att underlätta högre studier i Sverige för utländsk ungdom, speciellt ungdom från utvecklingsländerna. Framställningen behandlas för närvarande i skolöverstyrelsen. En förutsättning för den planerade gymna- sielinjens tillkomst är den större ekonomiska trygghet, som följer med statsbidrag till skolan i dess helhet med undantag av den tekniska linjen.

d) Även om statsbidrag till Viggbyholmsskolans tekniska linje icke är avsett för närvarande, bör man i sammanhanget icke förbise, att Viggbyholmsskolan är landets enda tekniska internatläroverk samt att det är av utomordentligt stort värde att man inom samma skola kan erbjuda undervisning i såväl allmänt som tekniskt läroverk. Möjlighet till övergång mellan gymnasiets ring II² och tekniska linjens ring I³ har visat sig pedagogiskt högst önskvärd.

e) Viggbyholmsskolans sommarterminer omfattar normalt inte verksamhet under skolöverstyrelsens inseende. Lokaler, inventarier och materiel som har upprustats för reguljära skoländamål spelar emellertid en allt större roll vid sommarkurser, kongresser etc. av riksintresse. Sålunda har skolans lokaler under de senaste åren utnyttjats på ferietid av bl.a. Unesco, OEEC Svenska institutet, kungl. skolöverstyrelsen, kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning, Läroverkslärarnas riksförbund. Viggbyholmsskolans gynnsamma geografiska läge, 15 km norr om Stockholm, har visat sig vara av stor betydelse för många av dessa arrangemang. En ordnad ekonomi är självfallet en förutsättning för att tillfredsställande förläggningmöjligheter för sådana kurser och kongresser skall kunna erbjudas i framtiden.

1957 års skolberedning har i sitt betänkande om Grundskolan (SOU 1961:30) ansett Viggbyholmsskolan höra till den grupp av privata internatskolor som har en betydelsefull uppgift inom undervisningsväsendet även efter det grundskolan blivit helt genomförd.

Viggbyholmsskolan erhöll första gången statsbidrag för läsåret 1953/54 ur anslaget Bidrag till vissa internatläroverk, en krona per elev och läsdag. Vid detta tillfälle uttalade skolöverstyrelsen bland annat att Viggbyholmsskolan hade en betydelsefull uppgift att fylla och framhöll som angeläget att det fanns ett internatläroverk, där svårangepassade barn erhöll vård och skolundervisning tillsammans med andra barn. Under förutsättning att procenten av svårangepassade barn icke blev alltför hög ansåg skolöverstyrelsen utsikterna vara goda för en sund utveckling av dessa barn. Som följd av att Viggbyholmsskolans realskola vid denna tidpunkt icke stod under skolöverstyrelsens inseende, erhöles bidraget endast för gymnasiets elever. Restenässkolan erhöles samtidigt bidrag av motsvarande storlek för sin realskola och en förberedande klass. Från och med läsåret 1955/56 erhöles Solbacka läroverk för såväl realskola som gymnasium bidrag från samma anslag. Från och med läsåret 1956/57 erhöles Sigtunaskolan bidrag från samma anslag till såväl realskola som gymnasium. Slutligen erhöles Marianne-lundsskolan bidrag ur samma anslag från och med läsåret 1961/62. Man kan konstatera att bidraget i alla ovan nämnda fall har lämnats till hela den del av skolan som står under skolöverstyrelsens inseende. Detta synes enligt vår mening vara ett rimligt och konsekvent förfarande, som borde tillämpas även för Viggbyholmsskolan, vilken ju numera i fråga om såväl

realskolan som gymnasiet står under skolöverstyrelsens inseende. Även om realskolan inom kort kommer att successivt ersättas av grundskola, synes det därför icke rimligt att frångå ovannämnda praxis beträffande tilldelningen av bidrag.

I detta sammanhang kan nämnas att riksdagen efter statsutskottets förslag 1957 med anledning av vissa motioner om bidrag till internatläroverk i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalade, att ett antal internatläroverk även i ett fullt utbyggt skolväsende kommer att ha en viktig uppgift att fylla, bland annat för barn med speciella familjeförhållanden och för barn till utlands-svenskar samt att Kungl. Maj:t därför förutsattes ha sin uppmärksamhet riktad på frågan om dessa skolors behov av statsbidrag.

1959 uttalade riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, att rådande platsbrist vid statliga och kommunala läroanstalter syntes motivera att statsbidrag övergångsvis i avvaktan på den nioåriga skolans genomförande anvisades för upprätthållande av verksamheten vid två namngivna internat-skolor, av vilka den ena numera erhållit bidrag. Frågan behandlades även i riksdagsskrivelsen 1960.

Riksdagen har sålunda upprepade gånger under de senaste åren med styrka hävdad, att statsbidrag bör kunna utgå till realskola övergångsvis i avvaktan på införande av den nioåriga enhetsskolan. Även om 1962 års riksdag skulle slutgiltigt ta ställning till internatkolornas framtida verksamhet inom grundskolans ram på sådant sätt att Viggbyholmsskolan kan påbörja övergång till grundskola och för denna erhålla statsbidrag, synes det enligt ovannämnda skrivelser från riksdagen till Kungl. Maj:t rimligt att under övergångstiden tilldela Viggbyholmsskolans realskola bidrag efter samma grunder som nu gäller för dess gymnasium.

Viggbyholmsskolan har varje år från och med 1955 i underdånig framställning till Kungl. Maj:t anhållit om statsbidrag från anslaget Bidrag till vissa privatläroverk. Från och med 1956 har skolöverstyrelsen varje år föreslagit inordnande av Viggbyholmsskolan under detta anslag. Departementschefen har varje år avstyrkt. År 1956 framlades i riksdagen motion i ämnet, vilken avstyrktes av statsutskottet och avslogs av riksdagen. Sedan 1956 har emellertid Viggbyholmsskolan undergått en mycket stark utveckling icke enbart som ovan nämnts materiellt och i fråga om elevantal utan även pedagogiskt. Med hänsyn till skolans starka utveckling och till dess för närvarande synnerligen stora ekonomiska svårigheter samt till skolans speciella uppgifter inom skolväsendet måste det anses angeläget att skolan utan dröjsmål erhåller ett statsbidrag som kan säkra dess fortsatta verksamhet.

Om realskolan från och med budgetåret 1962/63 i likhet med gymnasiet inordnas under anslaget Bidrag till vissa internatläroverk vilket innebär tre kronor per elever och läsdag, skulle statsbidraget innevarande läsår bli

ca 315 000 kronor mot ca 185 000 kronor om statsbidrag utgår endast till gymnasiet.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen för budgetåret 1962/63 ur anslaget Bidrag till vissa internatläroverk måtte bevilja stiftelsen Viggbyholmsskolan bidrag även för elever i den treåriga realskolan.

Stockholm den 25 januari 1962

Stellan Arvidson

S. G. W. Wahlund
